

JIE NEUŽMUŠINĖJO ARKLIŲ: GRAIKIJA, CENTRINĖ MAKEDONIJA, SINDOSAS, V a. pr. Kr. – ARKLIO KAULŲ LŪŽIAI

Theodore G. Antikas

Vašingtono universitetas, Istorijos katedra, Sietlas, Vašingtonas

Įvadas. Penkių arklių ir dviejų šunų kaulai, rasti žmonių kapuose, datuojamuose IV–VII a. pr. Kr., iškasti archeologijos paminklų gelbėjimo metu 2003–2005 m. Sindose, į pietvakarius nuo Thessalonike miesto. Viena tarp penkių arklių buvo kumelė, datuojama V a. pr. Kr. Jos griaučiai gulėjo šalia žmogaus ir šuns kapo. Užpakalinių kojų kaulų patologija rodo, kad kumelė buvo naudojama traukiamiesiems darbams. Senas kairės kojos trečiojo plaštakos kaulo lūžio suaugimas, įvertintas makroskopiškai ir rentgenų, rodo, kad kaulai galėjo būti atstatomi nuo V a. pr. Kr. ir anksčiau.

Gyvūnai su įvairiais lūžiais išgyvendavo daugiau nei 3–4 metus, nors plaštakų lūžiai komplikavosi osteomielitu. Tai leidžia daryti prielaidą, kad šluba kumelė turėjo vežti savo mylintį šeimininką į kapines, ir ten ji buvo aukojama – paguldoma šalia mirusiojo. Ši archajišką paprotį pirmą kartą paminėjo Homeras VIII a. pr. Kr. (*Iliada*, 171–74), tą patvirtino ir Šiaurės Graikijoje rasti keli žmogaus ir arklio kapai (Polikastro kapinynas). Šiame kapinyne iškasto jauno erzilo (ūgis ties gogu >145 cm) užpakalinių kojų patologijos ir pieninių bei nuolatinių dantų kaitos anomalija retai sutinkama to laikotarpio medžiagoje.

Norint išsiaiškinti Šiaurinės Graikijos regiono žmonių ir arklių sergamumą ir mirštamumo modelį, būtina atlikti išsamesnę žmonių ir arklių palaikų analizę, įskaitant ir DNR genetinius tyrimus. Norime gauti informacijos apie naujagimių, kūdikių, vaikų ir suaugusiųjų mirtingumą, vyrų ir moterų kapų procentinį santykį. Šis santykis leistų nustatyti palaidotų arklių skaičių, išskirti žmonių su arkliais kapus, datuojamus vėlyvuju geležies ir archajiniu amžiumi Šiaurės Vakarų Makedonijoje.

Raktažodžiai: arkliai, kaulų lūžiai, Graikija.